

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rvperti Ab-||batis Tvitiensis, Svmmi Disertissi=||miq[ue]
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas mino-||res, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Rvperti Abbatis Tvitiensis In Navm Prophetam Commentariorvm Liber
Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

FRVPERTI ABBATIS

TVITIENSIS IN NAVM PROPHE TAM

COMMENTARIORVM LIBER PRIMVS.

Nus Ninive liber visionis Naumi Helchesei. Iram & indignatione, tribulatione & angustia, qua & Apostolus declamat in omne animam hominis operantis malum, denunciatur onus a superna maiestate superpositum Ninive. Quam ob causam quibus culpis preceditibus commisit Ninive, ut iram de clamaret super illa spiritus propheticus absque ulla commiseratione? Nam si totum onus vite perpendas, si totum textum prophetiae diligenter consideres, non commiserescens aut de poenitentia consolens, imo insultabilis, & quasi de certissima vindicta plaudes, ferere cuncta loquitur, exceptis paucis quae interserit in consolatione populi dei, secundum nomen suum quod est Naum. Interpretatur enim consolator, Exepli gratia: Vox flagelli & uox impetus rotae & equi frementis, & quadrigae feruentis & equitis ascendentis, & micantis gladii & fulgurantis hastae, & multitudinis interfectae & grauis ruinae, & finis non est cadauerum. Item: Custodes tui quasi locustae, & paruuli tui quasi locustae locustarum, quae considunt in sarpibus in die frigoris. Sol ortus est, & auolauerunt, & non est cognitus locus earum ubi fuerint. Pauca haec pro exemplo posita sunt, quia talis est totus ferere prophetiae textus, ut miseros irridere uideat ipse, quia natura misericors est, loquens in prophetis spiritus sanctus. Quam ergo ob causam uel pro quibus eorum meritis sic in eos iuehitur? Agnosceda est causa, ut agnoscat & dei iustitia, ac proinde magis ipsa pulchritudo prophetiae presentis illucescat. Quae enim obscura uidetur & clausa, hoc maxime facit causa nodum intellecta. Dicamus ergo, Ninive ciuitas magna, metropolis erat Assyriorum. Poterit, Assyrii tunc praeteritis gentibus regnabant, easque dominatione premebant, quod primus facere coepit Ninus rex Assyriorum, a quo & ciuitas Ninive condita uel denominata est. Propterea per Esaiam sic loquitur dominus: Virga furoris mei & baculus ipse in manu eius indignatio mea. Nam sicut uirga furoris, uelut baculus indignationis domini, gentes caecidit, et regna confregit, et iugo suo pressit annis ferme mille trecentis. Super caetera mala illud summum fuit sacrilegium superbiae, et cordis eius magnifici, quod captiuitatis decem tribubus super Iudam quae & Hierusalem inundauit, ubi erat uerbum promissionis, unde oportebat salutare uenire, id est, Christum nasci iuxta ueritatem dei, de semine Dauid, inde est illa prophetiae dolor, illa dolentis exclamatio: Et erit extensio alarum eius, implens latitudinem terrae tuae o Emanuel. Et est sensus, ad hoc tendit superbia eius, & ista erit intentio diaboli, cui militat superbia eius, ut non fiat quod iurauit deus tuum nobis aduentum promittens, audite inquiens domus Dauid: Ecce uirgo concipiet, & uocabitur nomen eius Emanuel, Num parua ista causa est? Reuocetur ad memoriam signum illud magnum & mirabile de Apocalypsi, quod apparuit in caelo. Mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim, & in utero (inquit) habes, & clamabat parturiens, & cruciatur ut pariat, & draco magnus rufus habens capita septem, & cornua decem, stetit ante mulierem, quae erat paritura, ut cum peperisset, filium eius deuoraret. Mysterium hoc recte prospectum palam facit, quod reuera grande onus super se leuauerit, magnum super se iudicium sumperit Ninive, id est, regnum Assyriorum, & caetera regna singula suis temporibus locum & gentem impugnata, quae uide licet gens per illam mulierem in utero habentem figuratur, quia de ipsa Christus erat nasciturus, sicut contra regna ipsa per septem draconis capita recte intelliguntur. Nam ex quo mulier in utero habere coepit, id est, ex quo ad Abraham factum est uerbum promissionis de semine eius quod est Christus, ut in ipso omnes gentes benedicuntur, extunc septem regna numerantur, per quae instanter agere conatus est diabolus, ut eadem promissio non impleteretur, ut salus non ueniret, ut Christus non nasceretur. Scilicet regnum Aegyptiorum, quod pueros Hebraeorum masculos necari iussit, & regnum decem tribuum carnaliumque Iudeorum, quod Achab et Iezabel incipientibus prophetas domini occidit, regnum Assyriorum atque Babyloniorum, quae pro uno capite copulantur, quia ueniens ab eodem climate, isti decem tribus, isti Iudaei capti uenerunt, et deinde regnum Persarum et Macedonum, sub quo uoluit Amas delere uniuersum genus Iudeorum, deinde regnum Macedonum siue Graecorum, sub quo Machabaei laborauerunt, deinde regnum Romanorum, sub quo ipse Christus & martyres eius passi sunt. Caput septem

Ro. 2.

Quaestio super per alperitas re huius prophetiae.

Responsio.

Esa. 10.

4. Reg. 18.

Esa. 8.

Ibidem. 7.

Apoca. 12.

Septem regna contra semen Abrahamae. Gen. 22.

Exod. 1.

3. Reg. 18.

4. Reg. 17.

Hester. 3.

put septem

put septimū erit Antichristi regnum. Quomō iniqui oēs mēbra diaboli dicūt, & sunt eadē regna draconis iā dicti capita fuerūt, quoz singula suis tēporibus cōtra mulierē inuero habentē, i. cōtra ecclesiā in uerbo pmissionis sperantē, diabolico spū exagitata steterūt plurimūq; sanguinē fuderūt. Hinc illud nfm opusculū ē, cuius supra in prologo mentio feci, qd̄ intitulat de uictoria uerbi dei. ¶ Nūc igitur uelut ostio sermōis apto, i altissimā prophetiā huius seriem ingrediendū est. **L. Onus Niniue, liber uisionis Naum.** Helicet. ¶ Naum sicut iā dictū est, cōsolator interpretat. Porro Niniue hoc loco totus mundus est, mūdus dānatus, i. reprobōz omniū totū corpus, et mūdus q̄ electos dei psequit, nō solum propter interpretationē nois, q̄ Niniue speciosa interpretatur, & mūdus Græcōz uocabatur id est speciosus siue ornatus dicitur, uerū & q̄ tūc Niniue mūdi erat caput, & regnū Anteriorū sup cetera regna principatū obtinēs, cōtra dñm, sicut apud Esaiā legimus gloriat. ¶ Nōnne iste igitur cuius nomē qd̄ est Naum ita de Hebraico, sicut paracletus de Græco uertitur in cōsolatorē, et nunc in q̄, iste cōsolator sub noie Niniue arguēs mūdū, illius & nomē gerit & officiū agit, de q̄ saluator in Euangelio. Cū (inq̄) uenerit paracletus, ille arguet mūdū de pctō & de iustitia & de iudicio? Et qd̄ de peccato iā tūc arguebat mundū, nisi eo q̄ nō solū nō sperauerūt in te Assyrj, q̄z (ut iā dictū ē) metropolis erat Niniue, uerū impugnauerūt te, fuitq; extēsiō alarū eorū implēs latitudinē terræ tuæ d̄ Emanuel? Cuius de iustitia mūdū arguebat nisi de illa quā exoptabat Dauid, Iustitia dei dicēs: miserere mihi ut iustificeris in sermonibus tuis? De illa nimirū iustitia iā tūc arguebat spūs sanctus, tūc isto q̄ in ceteris pphetis singula capita draconis hiantia, crudeliter ad pncipem supradictę mulieris in utero habētis, ne illi nasceret filius masculus, q̄ pueniret ad deū et ad thronū eius quēadmodū dicit ip̄e, Quia ad patrē uado et iā nō uidebitis me. In hoc deniq; iustitia dei, in hoc iustificatus ē de⁹ in sermonibus suis, q̄ sicut p̄misit, sic iurauit Dauid, ita de throno uictris eius sup sedē suā posuit, et de hac iustitia redarguebat in prophetis, redarguit in Euangelio mūdus, q̄ laborabat ne ita deus in sermonibus suis iustificaretur, q̄ laborauit amplius in ruscate Euangelio, ne ita deus in sermonibus suis esse iustificatus p̄dicaret. Porro de iudicio quō iā tūc mūdus arguebat? Nōdū em̄ princeps huius mūdi erat iudicat⁹, nōdū erat iudicium iudiciū mūdi, de q̄ saluator dicebat: Nūc princeps huius mūdi eijcit foras. Quō ergo de iudicio mūdū arguebat, nisi q̄ mūdus uidēte et admirāte singula draconis capita, ita cōtēnēbat, ut in quādā similitudinē iudiciū p̄cipis mūdi Pharaonē obrueret mare, canes comedēt lezabel, Nabuchodonosor q̄si bos fieret, Amā i patibulo qd̄ alteri parauerat ip̄e p̄deret. Anthiochus Epiphanes sine manu intritus interiret? Ita nimirū de iudicio mūdus iā tūc arguebat, q̄ uidēs p̄digiosas impiōz uindictas, tñ ab impietate nō recedēs secūdam exemplū eoz, locū et gentē infestare nō desinebat unde salus uetera erat. ¶ Tandē etiam nō prætereundum, q̄ sicut alij sunt in qbus spūs ueritatis arguit mūdū, et alij qbus ip̄e paracletus, ita titulus iste in aliud atq; aliud diuiditur onus Niniue, liber uisionis Naum, q̄ p̄fecto alij sunt qbus prophetia hęc onus ē damnatiōis, & alij qbus liber est cōsolatoris uisionis, nō ab re qd̄ in negotio, uel officio tā grādi Helchēsā ū se dicit, auiculo Helchēsā auiculus modū paruo, suā nimirū paruitatē humiliter agnoscēs, ut in magna grā p̄seueraret mētis humilitas, q̄ dñs deus noster q̄ in altis habitat, ip̄e humilia respicit in celo et in terra. Onus p̄odus siue p̄sura iā ex initio libri sentiri p̄t, cū dicit: **L. Deus emulatoz et uicē dñs hñs furorē.** ¶ Alciscens dñs in aduersarios suos, et irascēs ip̄e inimicis suis. ¶ Quod deus emulatoz sit, qd̄ eius emulatio sanctis imitāda sit, nouerat ille q̄ dicit. A emulatoz uos dei emulatoz, despōdi em̄ uos uni uiro uirginē castā exhibere Ch̄so. Cū multa sint in scripturis exēpla siue documēta emulatiōis dei, magis hoc testimonio libuit uti, q̄ magis ad nostrā intētionē accedit, dū intēdimus, qd̄ possibile ē, demonstrare in quo uel circa quē cōtra quē emulatio dei sit uel fuerit. Intelligimus q̄pe circa ecclesiā emulatiōē dei ip̄e esse uel esse, & maxie ex q̄ ecclia uerbo promissiōis ex ip̄o impregnata ē credēte Abrahā sibi p̄mittēti, & hęc fidē gēti suæ relinquēte, qd̄ in semine eius qd̄ est Chr̄s uniuersa gētes benedicerētur. In q̄ circa dilectā eiusmodi extūc fuit emulatio dei? In eo uidelicet qd̄ uirginē castā exhiberet sibi, ut nō fornicaret cū dñs alienis, paritura filiū sibi, paritura uero do authorē salutis, cōtra quē erat hęc talis emulatio dei. Nimirū cōtra hūc supradictū ta

Niniue pro mūdo ponit.

Esai. 10.

Nam, typus spūs sancti. Iohan. 16.

Psal. 50.

Iohan. 16. Psal. 137.

Iohan. 16.

Duplex titulus huius prophetiæ.

2. Corin. 11. Aemulatio dei.

conē q hns capita septē, stetit añ illā mulierē, verbū pmissiōis in utero habētē, ut eā aut cor
rūperet aut iterficeret. i. hns regna septē, q supra iā memorata sunt, stetit & egit cōtra iuda
cā gētē, aduersus Dauī dicā stirpē, ut eā aut in aia p cultū idololatriæ adulteraret, aut in cor
pore funditus occidere t atq; deleteret. ¶ Igitur æmulator. i. ue hemēs amator deus, & ulciscens
dñs, qā vcz in ipsa æmulatiōe pētā gētis ipsius sapius ē ultus. Exēpli gfa: Quādo gentē illā
æmulatus ē, in Aegyptiaca seruitute dñs alienis seruiētē, & descēdit liberare eā in manu po
tētī, & brachio excello, protinus eoz murmuratiōes sic ultus est, ut oēs q nūerati fuerāt à ut
ginti annis & supra prostraret in deserto. Deinceps ergo p succedētia tpa, q̄tes peccauerūt
tradidit eos in manus gētī, & dominati sunt eoz q oderūt eos. Sed & in qbusdā eoz cor
porali uel tēporali ulsiōe nō cōtentus, in aia q̄q; est ultus. Vnde & repetit ulciscens dñs, ad
ditq; & habēs furorē. De talibus alius propheta diuinæ cōcedēs iustitiæ dicit: Induc super
eos diē afflictiōis, & duplici cōtritiōe cōtere eos dñe deus meus. Et in Deute. dñs dicit: Igitur
nis succēsus ē in furore meo, & ardebit usq; ad inferni nouissima. Quæ hæcenus dicta sunt,
de illo ppo cōstat, q se amicū dei & pplm cōfitebat. Sequit̄ de illis q manifeste inimici sunt
uel hostes eius, q̄s ipse nō æmulat sciens q cōtra ipm sunt, ita ut ne ore quidē ipm cōfiteatur,
imō & nomē ipsius in cōfessoribus eius psequatur. Vlscēs dñs in hostes suos, & irascēs ip
se inimicis suis. Hoc nēpe iste uersiculus à pcedēte differt, qd̄ in illo & æmulator & ulciscēs
dñs dī, & in eos q ex illo ppo eius reprobi fuerūt uel sunt, & ulciscens eē & furorē habere
asserit, quē Psalmista pauescēs dñe (inqt) ne i furore tuo arguas me, in isto aut, de æmulatiōe
sue æmulatoris noie oīno tacet, tantūq; ulciscēs & irascēs dī dñs, & in q̄s ulciscit, qbus iras
citur, hostes & inimici manifeste pronūciant, q̄lis erat Pharaō, q̄lis fuit Iezabel, q̄lis extitit
Nabuchodonosor, q̄n dixit: & q̄s est deus q eripiat uos de manu mea, q̄les sunt uel fuerunt
oēs q tetenderūt aduersus deū manū suā, & cōtra oipotentiā roborati sunt q currerūt ad
uersus eū erecto collo & pingui ceruice armati sunt. Nō eos æmulatus, imō cōtra eos æmu
latus ē æmulator deus semē Abrahæ qd̄ erat apprehēsurus, æmulatus inq; & ultus ē ulcisc
ens dñs. Aemulatus defendēdo & liberādo, ultus uirga iniquitates eoz, & in p̄beribus pētā
eoz uisitādo. ¶ Nec añ desit pro gente illa æmulari & pētā misericorditer ulcisci, donec ex
ipsa carnē assumpit. Quo factō, desit æmulari, qā gēs eadē in cōtrariū surrexit, futurū hic q̄
si p̄teritū in Ezechiel edixit: Zelus me⁹ recessit à te, & ultra nō irascar tibi. ¶ Veruntamē in
deū nulla passio cadit, nec more hoīs irascit aut furorē habet, nec ullo mō passibilis ē, sed q̄
qd̄ his uocibus significat, agit ipassibile. Vnde cū dixisset, dñs hns furorē, & irascēs ipse ini
micis suis, statim subiūxit. L. Bns patiens ⁊ magnus fortitudine, ⁊ mudās non faciet
innocētē. Cū dicit dñs patiens, talē asserit dñm, q furoris uel iræ sue ipatiētē nullā unq; ha
bet passionē. Similit̄ cū dicit, magn⁹ fortitudine talē illū p̄dicat, q nulla frāgat doloris infirmi
tate. Sed dicit aliq; Quō ergo misericors ē, aut quō, q in ipso uel ex ipso ē spūs pietatis, se
cū dñs in ordie septē spiritū, à spū timoris dñi: Ad hęc inq; Nos illā pietatē nō dicim⁹ esse
passionē, imō uirtutē, ut uerā charitatē. Passim legim⁹ quatuor passioēs animi hūani, gaudiū et
dolorē, timorē & spem. Sed pfecto quatuor sunt eorū dē noīm nō passioēs, sed magnæ uirtu
tes i diuinis scripturis, q̄s breuib⁹ discernimus uel determinam⁹ differētis. Etenim gaudiū se
culi passio ē, gaudiū in spū sancto uel gaudere in dño uirtus ē. Dolor uel tristitia seculi pas
sio est, q̄ secūdū deū tristitia ē, & salutē operat, uirtus ē. Timor seculi, timor q̄ poenā habet,
iuxta quē timidus q̄s dicitur, passio ē. Timor dñi sanctus pmanēs in seculū seculi, iuxta quē
timoratus reuerēs aut religiosus q̄s dicitur, uirtus est. Similit̄ spes seculi, dū sperat q̄s in secu
lo siue in principibus seculi, passio est: Spes q̄ in deo est, æque ut fides & charitas, uirtus est.
Hæc iccirco dicta sunt, ut dū in deo negam⁹ quatuor passioēs, nō negemus in eo quatuor eo
rū dē nominū uirtutes, quas nisi ex deo, nisi ex spū dei, nullas habere p̄t. ¶ Igitur dñs patiens
inquit, i. cū tranquillitate iudicās, & magnus fortitudine, et mudās nō faciet innocētē, et ma
gnus fortitudine et patiens, idē est ordo sensuū, q̄ et in illo psalmi uersiculo. Deus iudex iu
stus, fortis, et patiens. Nā mudādo nō facere innocētē, hoc est iustū esse iudicē, et magn⁹ for
titudine et patiens, idē est qd̄ fortis et patiens. Hęc tria illi cōueniūt sedēti sup thronū, q̄ iudicat
ægratē, ut sit iust⁹ et fortis et patiens. Iustus i eo ut mudās nō faciat innocētē, i. ut quæcūq; ma
la uel nociua sunt, auferēs, nullā accipiat psonā, sed solā respiciat causā, et eū, quē culpa facit
nocen

Vlscēs dñs.

Num. 14

Psal. 109

Hiere. 17
Deut. 32

Psal. 6.

Hostes dei
Dani. 5.

Zelus dei a lu
dæis recessit.
Ezech. 16

Nulla in deo
passio animi.

Psal. 7
Dominus ius
tus iudex.

Pſalm. 54.

Luc. 19.

Ioh. 8.

3. Theſ. 2.

Via domini.

Libanus.
Zach. 11.

Nebulae in
uiis domini.
Pſal. 72.

Ecl. 2
Septem vultus
ones dei.

nocentē, & ſi ille ſit q̄ ſimul ſecū dulces capiebat cibos, homo unanimis dux ſuus, & necro
ſuus, nō p̄ propriū favore dimittat impunitū uelut innocētē. Hæc cōſideratio ualet in mal
tis eiufmodi, q̄le illud fuit qd̄ dñs uidēs ciuitatē Hierl̄m fleuit ſup illā, & tñ nō liberauit eam
ut nō circūdarēt eā inimici eius uallo, ut nō coanguſtarēt eā undiq; & filios eius q̄ in ipa erā
& ad terrā proſternerēt, ita ut nō relinquerēt lapidē ſup lapidē. Impoſſibile nāq; eſt eū
ſte qd̄ agere, iniuſte miſereri uel parcere, niſi p̄eunte p̄cēnitētiā hūilitate. Nō (inq̄) poſſum
ego à meipſo facere quicq̄, uidelicet ut faciūt iniuſti iudices, q̄ dicūt bonū malū, & malū
bonū, propriā uolūtate ſequētes nō merita rerū, ſed ſicut audio iudico, & proinde iudicium
meū uerū eſt. Porro in eo fortis ē, q̄ nocēs q̄s eſt, ut cauſa eius ſe habet, p̄cēnæ ad iudicium
effugere, uel manu eius reſiſtere non ſit, ſicut poſtmodū hic idē propheta dicit: Ante fac
indignatiōis eius q̄s ſtabit, & q̄s reſiſtet in ira furoris eius? ſubaudit nullus, neq; hō, neq; an
gelus, neq; diabolus, neq; Antichriſtus, quē dñs Ieſus Chriſtus (ait ap̄tus) interficiet ſpū orōis
.i. tā facile, ut tu ſuſſidādo ore tuo, puluere exiguū diſpergis. Paties in eo ē, q̄ p̄cēnā ad p̄
nitentiā expeſtat, & ante q̄ iudiciū proferat, ad miſericordiā prouocat, interdū etiā illū
imp̄cēnitē eē nō ignorat, ut ois p̄cēnitēs id qd̄ ſaluat, debere ſe ſciat expeſtatis patiens,
& nullus imp̄cēnitēs in dānatione ſua derogare ualeat, q̄ ſeſtinātis impatients. Sequitur
L. Būs in tēpeſtate ⁊ turbine vię eius, ⁊ nebulę puluis pedū eius. ¶ Via dñi ſunt lo
pra diſtā, æmulatiōes & ulſiōes eius, Vltiōes q̄ ſi habētes furorē ad tollēdos ſue puniē
dos hoſtes eius, inimicos eius. Porro tēpeſtas & turbo maris ſiue aeris ſolē ſubtegūt, ſerē
q̄ mortē mināt, & nebulę terrā tegētes, proſpectū oculorū impediūt, ut in die ſere ſicuti no
ſte terra marisq; progrediētibus anceps p̄ſape fiat periculū. Iuxta horū ſimilitudinē ſupra di
ſtā uia dñi, oculis uel ſenſibus hoim dubiæ fuerūt uel ſunt, eo q̄ illæ ulſiōes dñi uoluntate
iniuſtos inuoluūt, ſicut figurata locutiōe p̄ metaphorā protinus ſubiūctū eſt. L. In tēpeſtas
mare, ⁊ exiccans illud, ⁊ omnia flumina ad deſertum deducens. Infirmiſas eſt Ba
ſan, ⁊ Carmelus, ⁊ ſos Libani elanguit. Montes commoti ſunt ab eo, ⁊ colles de
ſolati ſunt, ⁊ contremuit terra a facie eius orbis ⁊ habitantes in eo. ¶ Per tam
diuerſas res, mare & flumina, Baſan & Carmelum, atq; Libanum, montes & colles, & ter
ram ſiue orbem diuerſas habitātium in orbe terrarum cauſas intelligimus, q̄ propter diuer
ſas eorū cauſas penē ſilibus ulſiōibus uisus eſt in eos & ulſiſcit æmulator deus & ulſiſcit
dñs. Exēpli gr̄a: Libanus, q̄ noie nōnunq̄ tēplū unicū dñi, qd̄ erat in Hieroſolyms, imell
gitur, ut illic: Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuas. Libanus in q̄a lib
cus & gens, ubi notus erat deus, ubi magnū erat nomē eius, nunqd̄ tūc tēporis minus adue
ſa ptulit, minus cōmorus uel deſolatus eſt cæteris gētibus, q̄bus nō erat notus, à q̄bus nō ob
orabat uiuus & uerus deus: Imō & ſæuierius ultus eſt in illū locū ulſiſcēs & æmulator de
us: q̄ pluribus malis obritus, nō ſolū Iſrahel in Aſyrios, .i. decē tribus, ſed & Iuda in Ba
bylonē, ciuitate & tēplo ignibus dato captiuus eſt translatus. Ibi ſine dubio uia dñi in tēpe
ſtate & turbine, & nebulę puluis pedū eius, ibi ſicut cætera gētes onera ſua, ita & locus in
leſtūs, imō & ſæuierius coercitus, ſuū portabat onus, & cum p̄t̄ ſtribus, pariter uisū capiti
ducebant, q̄ ſuere notiffimi Daniel & ſocij eius. Multi p̄t̄ ſores & ſine deo hoies pacē ſua
bebāt, & illi flagellabant. ¶ Sicut in nebula, ſicut in tēpeſtate & turbine ſol ſubtegit, & dies
obſcurat, ita pulchritudo iuſtitie dei nō uidebat, prouidētia dei ab iſtirmis nulla eē paratē,
q̄liū in p̄ſona Pſalmiſta loquit: Mei autē penē moti ſunt pedes, penē effuſi ſunt grefus mei,
q̄ zelau ſup iniquos pacē peccatorū uidēs. Ac deiceps. Ergo ſine cauſa iuſtifiſcauit cor me
um, & laui iter innocētes man⁹ meas, & ſui flagellat⁹ tota die & c̄. Ad ſummū, mare pariter
incredp̄te dño exiccāt. .i. iuxta ſnjam dñi propter p̄c̄m Adæ uniuerſum genus humanū
ſub eadē mortis cōditione tenet, iuſti & iniuſti oēs moriunt. Multæ & in hac uia dñi ſunt
nebulę, & multi penē ſcandalizant, quodāmodo irruēte in oculos eorū puluere pedū eius.
Moritur doctus, ait Eccl̄aſtes, ſimilit̄ ut indoctus, & idcirco tædui me uia meę. ¶ Nō
interea ſeptē uerbis, quo nūero plerūq; ſignificat uniuerſitas, cūctas p̄ſenti loco æmulatiō
dei, ſiue ulſiſcētis dñi ulſiōes eſſe declamatas. Mare increp̄te illo exiccāt, flumina ad deſertū
tū p̄ducūtur, Baſan et Carmelus infirmant, et ſos Libani elanguit, mōtes ab eo ſunt cōmōti
et colles ſunt deſolati, terra uel orbis cōtremuit. Et reuera ſi rite p̄p̄edas, ſicut ſuere uia dñi

capita draconis ita supra memorati, id est, septē principalia regna mūdi in ligno positi, q̄ ste-
 terunt contra mulierē in utero habentē, ex quo factū est ad Abrahā uerbū promissiois, ita
 fuerunt septē ultiones, singulæ in singula capita eiusdē draconis. Prima fuit ultio, ubi incre-
 pante dño, exiccatū est mediū maris, filijs quidē Israhel peruiū fuit, Pharaonē autē, & curr^o
 exercitū eius operuit. Secūda, ubi decē tribus propter cultū uitulorū, & neces prophetarū,
 tanq̄ flumina de fluentia ad captiuitatis desertū irreuocabilr pducta sunt, & Assyrīorū, qui
 eos captiuauerant, & Iudā captiuare uolebāt, centū octogintaquinq; milia nocte una caesa
 sunt. Tertia, ubi succēsa ciuitate & tēplo dñi, Nabuchodonosor quasi in bouē demutatus
 est, & Babylon subuerfa est à Mædis & Persis. Quarta, ubi ille hostis superbissimus Amā,
 & ceteri hostes Iudæorū in regno Assueri, ita infirmati sunt, ut ipse Aman in patibulo ap-
 pēderet, & septuagintaquinq; milia occisoz implerētur. Quinta, ubi Machabæis multa tā
 passis supbus Antiochus Epiphanes, & ceteri montes, i. Syriæ reges, magna (ut legim^o) p
 auxiliū dñi cōmitione in malū suū cōmoti sunt. Sexta, ubi post passionē dñi colles mali-
 gni, id est, homicidæ Iudæi omnino sunt desolati, ita ut caderēt in ore gladij, & in omnes gē-
 tes ducerentur captiui. Septima, quæ futura est, quādo interfecto Antichristo, & uenien-
 te ad iudiciū dño, reuera cōtremiscet orbis, & cōtremiscēt habitātes in eo, ita ut trepidi re-
 surgant mortui. ¶ Cū igitur fortitudine tā magnus sit dñs, & quid restat, nisi ut sub potenti
 manu ei^o humiliemur? Hoc intēdēs, cōtinuo percūctat. **Ante faciē indignatiōis eius**
quis stabit, & quis resistet in ira furoris eius? Indignatio eius effusa est ut ignis,
& petre dissolūtē sunt ab eo. ¶ Ante faciē indignatiōis dñi stare, est de iustitia sua quēpiā
 cōfidere posse, & propter operū abundantia seu uirtutū cōscientiā, misericordia nō indige-
 re. Sed quis in hoc sufficiens est? Ne (inquit Psalmista) in iudiciū intres cū seruo tuo, q̄ non
 iustificabitur in cōspectu tuo omnis uiuēs. Et in Iob ueraciter dictū est: Ecce q̄ seruiūt ei, nō
 sunt stabiles, et in angelis suis reperit prauitatē. Quāto magis hi q̄ habitāt domos luteas, qui
 terrenū habēt fundamentū, cōsummētur uelut à tineas? Moses quoq; inuocans nomē dñi:
 Dominator (inqr) domine deus, misericors & clemēs, patiens & multæ miseratiōis, ac uerax
 q̄ custodis misericordiā in milia, q̄ aufers iniquitatē & scelera atq; peccata, nullusq; apud te
 p se innocēs est. Ex abundāti est, nūc astruere, quod nulli merita propria sufficientia sint, &
 quod nō saluemur, nisi gratia dei, quia iadudū hoc ex sanctis declaratū est scripturis, & uera
 sentētia est Apostoli, q̄ oēs peccauerunt, & egent gloria dei. Et recte in causa huiusmodi
 nominatur indignatio dei dicēdo: Ante faciē indignationis eius quis stabit? q̄ uidelicet il-
 le indignationē meretur, qui de suis confidit operibus, & iuste accidit ei ut cadat, dū se stare
 existimat. Porro resistere deo, est ipsam iniquitatē suā defendere, & in pctō suo superbire,
 quales illi sunt, q̄ dixerūt, ait Psalmista, linguā nostrā magnificabimus, labia nostra à nobis
 sunt, q̄ noster dominus est? Talis erat Pharaos, cū diceret: nescio dominū, & Israhel nō di-
 mititā. Cui dñs inter cætera p Mosē: Vsq; quo (ait) nō uis subijci mihi? Dimitte populum
 meū mihi. Sin autē resistis, & nō uis dimittere eū &c. Contrarij sunt hi duo supbiæ modi, cū
 alius de iustitia sua psumit, scq; in iudicio stare cū deo, & iustificari cōfidit, alius autē ipsam in-
 iustitiā suā defendit, & ad satisfaciēdū deo nō uult subijci. Et ille qdē iustitię psumptor, ho-
 minibus qdē stare interdū uidel, sed deo cecidit: iste autē iniustitiæ defensor, & si resistere ad
 horā dimittit, nō diu pacē habere p̄t, sed mox ubi ira furoris dñi se exerit, in sua desolatione
 sentit, q̄ inualidus ad resistēdū est. Nā indignatio eius effusa est (inqr) ut ignis, subauditur in
 eū, q̄ psumit, qd ante faciē eius tanq̄ iustus stare possit, & petre. i. resistētes dura ceruice, &
 rebelles deo, mētes dissolutæ sunt ab eo, uidelicet ut ille Pharaos, cuius cor ut petra indura-
 tū, ut cæra fluxit ab igne furoris dñi. Restat igitur ut is q̄ nō tā fortē, q̄ bonū dominū expe-
 riri desiderat, in neutra partē sese erigat, i. sicut defendēdo iniquitatē suā nō rebellat, ita de iu-
 stitia sua nō psumat, sed spem suā in deo ponat, et si in tribulatōe est, peccata sua cōfitens, de
 dei misericordia nunq̄ desperet. Nā sequitur. **Bonus dñs & confortans in die tribula-
 tionis, & sciēs sperātes in se: Et in diluuiō p̄tereūte cōsummationē faciet loci eius,**
& inimicos eius psequēt tenebrę. ¶ Hactenus scdm propositionē quā proposuerat pri-
 mo dicēs: Onus Ninīue, multa et grauiā locutus ē de magna a mulatoris dei fortitudie, nūc
 scdm nomē suū, qd est Naū, cōsolatur eos, q̄ in hoc mūdo sub pressura sunt, et tribulationē
 patiū

Exod 14.
4 Reg. 17.

4 Reg 19.
Dan. 4.

Hester. 9
I. Mach 6.

Nemini corā
deo sua suffi-
cie iustitia,
Psal. 142
Iob. 4.

Exo. 34

Ro. 5.

Psal. 11.
Exo. 5
Ibid. 10.

Duo supbiæ
modi contra
deum.

q̄ b̄ ribim?
q̄ b̄ ribim?
q̄ b̄ ribim?

4. Reg. 19.
Dan. 3

Diluuiū exer
cit⁹ Assyrioz

Esa. 2.

Duplex ultio
una transiens
altera perma
nens.

Esa. 30.

Psal. 124:

Cogitantes cō
tra dominū.

Esa. 7.

Inuidia decē
tribuum con
tra Iudam

patiuntur ab hominibus, q sine deo sunt, quales erāt nōnulli in illis diebus, rege Ezechia. Hierlm obsideret rex Assyrioz, quales erāt Daniel & socij eius in Babylone, nō oblitū patrū suorū. Nā uel ab illoz experimēto claret, q̄ ueraciter dicat iste bonus dñs, & confortans in die tribulatiōis, & sciens sperātes in se, &c. Nam uere bonus dñs illis exiit, & bene cōfortauit eos in die tribulatiōis, manifestis & gloriosis probati iudicijs, q̄ sciret sperātes in se: quia misit angelū suū, et rore suo refrigerauit Babyloniæ fornacis incendiū, misit angelū suū, & conclusit ora leonū, ut nō contingerēt Daniēlē, quē sciebat sperāte in se. Quod inde sequitur: Et in diluuiō prātereunte cōsummatiōē faciet loci eius, de eiusdē temporis experimēto cōprobatur. Nā in diluuiō nō permanente, sed prātereunte corripet eos, et de inde cōsummatiōē fecit loci eius, subauditur diluuij. ¶ Quod fuit diluuiū illius temporis, et quis locus diluuij, et quō loci eius dñs cōsummatiōē fecit? Diluuiū illius temporis multitudo Assyrioz atq; Babyloniōz fuit: quēadmodū Esaia dicit de illis: Ecce dñs adducet uos eius, et super uniuersas ripas eius, et ibi p̄ Ludā inundās, et transfiliens usq; ad collū uentis et. Ergo quoddā diluuiū inundauit, qñ tāta multitudīne cōgregati sunt populi, sed diluuiū illud prāteriuit, q̄a multitudo illa disperijt. Porō locus diluuij Ninie extitit, Assyrioz metropolis, locus diluuij Babylonia fuit, unde sup eandē terrā inūdauerūt Chaldæi, Vniuersi loci cōsummatiōē dñs fecit, q̄a uolēte dño, et Ninie Chaldæi, et Babyloniā subuertēt. Persæ et Mœdi. ¶ Et notādū, q̄ nequa q̄ ueraciter in diluuiō prātereūdū, ita et dixit cōsummatiōē loci eius p̄tereūtē. Nā aduersitas qdē, quā p̄pter disciplinā suis de⁹ electis lapidatiōē tēporalis est, et p̄terit, Ultima autē, qua ulciscitur in hostes suos idē deus æmulator, nō p̄terit, sed fundata p̄manet, et super eos requiescit, id est, hic incipitur, & in æternū nō finitur. A uoce etiā dñi (inquit Esaia) pauebit Assur uirga percussus, et transitus uirge fundatus, quō requiescere faciet dñs super eū. Ecōtra, Psalmita de iustis dicit: Quia nō relinquit dñs uirgā peccatorū sup sortē iustoz, ut nō extendāt iusti ad iniquitatē manus suas. i. potestātē quā p̄mittit peccatoribus sup iustos, propter eoz cōrectionē siue probatiōē, nō dimittet dignitiorē esse, quā possunt ipsi sustinere, et ne afflictionis nimia uis cōpellat eos, peccatoribus, in quo uolūt cōsentire. Summa foundationis uirgæ, qua percutitur Assur, cōstituitur breui dictione, q̄ protinus in isto subiungitur, et inimicos eius persequētur tenebræ. Hoc nō dubio uerū est, de cūctis dei hostibus, qui cū p̄sentē uitā male finierint, nequa q̄ uolēs quibus in eos ulciscitur dñs, in mortis carne finiuntur, sed persequūtur animas eoz, & cōprehēdunt maligni spūs, qui tenebræ sunt, et nō lux. Ecōtra, de electis uel pro electis, quos illi afflixerunt ad tēpus, audi quid cōtinuo dicat cōsolator spūs. **Quid cogitatis contra dominum, quod consummationem ipse faciat? Non consurgit duplex tribulatio** Ad eos cōuersus, de quibus loquebatur, acri inuēctione malignā eoz percudit intentionem dicēdo: Quid cogitatis cōtra dñm, q̄ cōsummatiōē ipse faciet. Respiciamus illius statum uero solūmodo Assyrios siue Chaldæos, ante uel circa huius prophetiæ tēpora fuisse patrum inimicos dñi, et cogitasse cogitationē eiūsmodi, propter quā sic in eos inuēctur spūs dñi, uerū et Syriā et alias gentes, maximeq; decē tribus, q̄ scissæ fuerāt à dño Dauid. Quos ut cōpētentibus cōprobetur testimonijs, iubente dño loquitur Esaia ad Achaz: Noli timere, et cor tuū ne formidet, à duabus caudis titiōnū fumigantiū istoꝝ in ira furoris Rege Syriæ, et filij Romeliæ, eo q̄ cōsiliū inierit cōtra te Syria in malū, et Effraim, et filius Romeliæ, dicētes: Ascendamus ad Iudā et suscitemus, et euellamus eū ad nos, et ponamus regē in medio eius filiū Tabeel. Interea dictis prophetis confirmabatur, domui Dauid deus promiserat et iurauerat Dauid, Christū de semine eius nasci, ut ibidē cū inierat cetera dicit: Audite ergo domus Dauid, dñs ipse dabit uobis signū: Ecce uirgo cōcipiet, et pariet filiū, et uocabitur nomen eius Emanuel. ¶ Non dubiū esse debet, quin inter ceteros hostes maxime decē tribus inuidētes fuerint tribui Iudæ, et domui Dauid, eo q̄ spem habent in uerbo promissionis de domo illa uel tribu adimplendā, gloriari interdū soliti fuerunt, dicēdo aliqua hmōi ad reges Samariæ, et omnē Israhel, ut Abia rex Iuda quōdam dicit: Quis ignoratis, quod dominus deus Israhel regnū dederit Dauid super Israhel i semper dicitur

IN MICHEAM PROPHE. CAP. I. Fo. CLVII.

& filijs eius in pactum solis? Ac deinceps: Nūc ergo uos dicitis, qđ resistere possitis regno dñi, qđ possidet per filios Dauid? Hęc iccirco dicta sint, ut nō ignotū sit qđ magnā, & unde magnā inuidiā draco diabolus, ex ceteris gētibus immiserat cōtra Iudā & domū Dauid, ut ipsorū quoq; cognata decē tribus maxie inuiderint, & cōmunicato cōsilio, cū Syrijs auelere Iudā, & trāsferre ad se, regēq; externū in medio eorū ponere uoluerint. Cōtra eiusmodi cōsilia uel cogitatiōes gētibus immisissas à diabolo intēdente, ut gens illa nō subsisteret, ex qua Chrūs nasciturus esset, grauissima inuēctiōe dictū hoc accipiēdū est: Quid cogitas cōtra dñm, qđ cōsummatiōe ipse faciet? O em̄ qđ mala cōsummatiō si sublato Iuda, si auulsa domo Dauid, nō esset unde implerē illa beati seminis promissio. Tūc uere sup filios Dauid cōsurrexisset duplex tribulatio. At ille fidelis promissor sic promiserat, sic iurauerat: Visti tabo in uirga iniquitates eorū, & in uerberibus pctā eorū scilicet filiorū Dauid, misericordiam autē meā nō dispergam ab eo. Vt dictū, ita & factū est. Nam uirgā super Hierlēm leuare, & filios Dauid quādoq; uerberare potuerūt, ita ut incēsa ciuitate et tēplo, ducerēt eos in captiuitatē, quæ fuit una & simplex, eademq; tēporalis tribulatio, sed nō confurrexit alia, quam intēdebat diabolus, ut fieret duplex tribulatio, & sic omnino exterminaret gens, quatinus non superesset unde impletur illa promissio. ¶ Omnes qui eiusmodi cōsummatiōe desiderabant, qui & ante qđ Chrūs ueniret, & post qđ uenit, ad hoc laborauerūt, ut mentio nominis eius nō esset, nusquā ecclesia eius subsisteret, odit spūs sanctus, qui in Psalmo loquitur: Memēto dñe filiorū Edom in die Hierusalē, qui dicūt: exinanite, exinanite usq; ad fundamentū in ea. Hierusalē uniuersitas eorū est, q uenturū Christū expectauerūt, & qui uenientē susceperūt, & suscipiūt. Filij Edom, id est, filij terrenitatis, uniuersi sunt uel fuerunt, q illos psequūtur uel persequuti sunt, & exinanitio, quam dicūt: Exinanite exinanite usq; ad fundamentū in ea, ista cōsummatiō est, quā, ut propheta iste subrogat, dñs nō fecit, neq; faciet. ¶ Num parua est ista cōsolatio, quā dicit. Non cōsurget duplex tribulatio? Oēs q pie uiuere uoluerūt & uolūt in Ch̄so, siue in deo, psecutionē patiūtur & passi sunt, ut suo tempore Ezechias, qñ Assyrii super Iudam & Hierusalē inundauerūt, ut suo tempore Daniel & socij eius, suo tempore Machabæi, suo tēpore omnes Christiani uel catholici, quorū multæ tribulationes in hac uita fuerūt uel sunt, & hęc est una & simplex tribulatio, q̄libet longa uel multiplex unius p̄sentis uitæ afflictio. Ait autē hic: Non cōsurget duplex tribulatio. Non igitur tribulabunt in futuro seculo, & subaudiēdū est, ubi sine dubio tribulabuntur, qui tribulauerūt, uel tribulant eos. Esto nunc ut illi qui tribulauerūt iustos, tribulatio nem nō habuerint, uel habeant in p̄senti seculo, quamuis multos, imō innumeros fuisse nouerimus, qui post p̄petrata in sanctos crudelitatis scelera, p̄sentē uitā cū amara tribulatione finientes, transferūt ad tribulationē æternā, ut Antiochus Epiphanes, uir impius Herodes, ut Iudæi, qui Christū occiderūt, et ob hoc circūdati à Romanis duplici iuxta p̄phetā cōtritiōe cōtriti sunt: qđ sicut in Psalmista p̄dixerat, & secūdū corpus traditi sunt in manus gladij, & secūdū animā partes vulpiū sunt, i. malignorū spiritūū. Quemlibet ex impijs eiusmodi, q uitā p̄sentē in pace sua finierit, cōfer pio cui libet, q uitā in tribulatiōe finierit, q̄uis peccator fuerit, de qualiū peccatis scriptū est: Et omniū pctā hoīm in tribulatione dimittis. Ecce & huius simplex, & illius simplex tribulatio est, sed in hoc differunt, qđ huius tēporalis siue momētanea, illius autē tribulatio sempiterna est. Nū igitur ista cōsolatio per Naum, i. cōsolatorē deprōpta, parua est? imō magna, & letitiæ plena, ut audietes dicāt isti, quicūq; sunt eis beneuoli, audietes inq; eos dicere siue canere: Facti sumus sicut cōsolati, respondeāt atq; succināt: magnificauit dñs facere cū eis. Adde, ut compaterētur ista, priorū simplex tribulatio, & multorū impiorū duplex tribulatio, qualis fuit supra dictus Herodes & oēs q p̄cā sustinētes, & p̄cānitæ spiritū nō habētes, abierūt in locū suū, & de tēporali tormēto ad tormētū æternum. Qualis ista cōparatio est? Res oīno sunt incōparabiles. Dicāt ergo isti suā, ipsi suā cōsolationē, admirātes & dicere nō desinēt: magnificauit dñs facere nobiscū, facti sumus lætātes. Sequitur. Quia sicut sp̄ng sese inuicē cōplectuntur sic conuini eorum pariter potantium. Consummentur quasi stipula ariditate pleuina. ¶ Paulo ante dixerat de inimicis domini loquens, & inimicos eius persequētur tenebræ & in medio sermonis non contentus de ipsis uerba facere, repente ad eos cōuersus, et iusto

Psalm. 27.

Psalm. 36.

Filij Edom,

Nō cōsurget duplex tribulatio.
Timo. 2.

Hier. 17
Psalm. 62.

Tobias. 5.

Psalm. 127.

d uehemens

COMMENTA RUPER ABBA LIB. I.

uehementis motu animi in eos inuectus, exclamauerat, quid cogitatis contra dominum
 confirmatione ipse faciet: non confurget duplex tribulatio, subauditur, electus eius, ut
 stru q pluribus, nuc rursus quasi sedato motu animi ad nos conuersus, tranquillius de ipis
 gbus coeperat, perloquitur, causamq reddit, cur inimicos dñi tenebras persequatur, cur
 plex tribulatio, dñi in sanctis denegatur, ut quosdā impiorū principes surrexisse ul surrectū
 ros esse subaudiatur. Hæc (inquit) est causa, q̄a sicut spinæ sese inuicē cōplectunt, sic cōiuiū
 eorū paritur potatū. Quale est ubi spinæ sese inuicē cōplectunt? Nimirū insuaue & in
 stabile, q̄a si manibus attrahent, pungūt, lacerāt, scindūt, & si iactū intra eas ceciderit semē
 & intractabiles sunt, & si qs eos attrahere uoluerit, si qs incepta eorū opa, uel rapinas argu
 erit in sermone dñi, nō utcūq; pungunt, nō utcūq; lacerāt, aut scindunt, sed ferreis inter
 armati aculeis sanguine effundūt, corpora occidūt, animas nō possunt, sed unde uiuere
 bent aīa, uerbi dei semen crescere nō sinunt. Tales fuerūt inimici dñi, sese inuicē cōplectē
 tes, i. in malū semetipsis cōplacētes. ¶ Et notandū quia nō dixit sicut spinæ sese inuicē cō
 plectunt, sic ipsi sunt, sed dixit qd̄ amplius est, sic cōiuiū eorū paritur potatū. Nā in cō
 uiuijs & inter potationes abūdantiore loquacitate sese inuicē amare, & incitare cōsueuerunt
 ad necē sanctorū. Exēpla q̄ sufficere possunt præstō sunt. In cōiuiio & inter potatū Hero
 des & Herodias, uere spinæ & sese inuicē cōplectētes male adiuncta saltatrice sua Iohāne
 pupugerūt, Iohāne decollauerūt. In cōiuiio & inter potandū Iudæorū pontifices iā tenuerūt
 lenti, utpote nocte paschali, cohortē & ministros ad cōprehendendū dñm nostrum miserūt,
 unde & præscijs spūs eius in psalmo cōquerens inter cætera, & in me (ait) psallebūt qui bibē
 bebant uinū. Et ne oīno superiora prophetarū tēpora sermo p̄treat. In captiuitate Babilo
 nica, q̄ populo dei tribulatio fuit, iā temulētus Balthasar p̄cepit afferri uasa aurea & argentea
 rea tēpli dñi & bibebāt in eis, rex, & optimates eius, uxores eius, & cōcubinæ eius bibebant
 uinū, & laudabāt deos suos argēteos & aureos, æreos & ferreos, ligneosq; & lapideos. In
 tribulatiōe q̄ sub Antiocho Machabej tribulati sunt, tēplū luxuria & comedatiōibus re
 plenū, & scortatiū cū meretricib⁹, sacratisq; edibus mulieres se ultro ingerebāt inro ferre
 ea q̄ nō licebāt. Recte igitur, & ut debuit, dictū, sic cōiuiū eorū pariter potatū. Quō tamē
 digna, & ipsis cōpetēs tribulatio cōsurgere habebat? Cōsummentur ait, q̄ si stipula ariditate
 plena. Vere digna tribulatio, ut qm̄ sicut spinæ ita suffocauerūt, quantū in ipsis fuit, semē
 bonū, & oderūt frumētū granū, ipsi tales inueniant ut stipula oī grano uidua: consummā
 igni, ut stipula ariditate plena. ¶ Mire dictū, ariditate plena. Quid em̄ ē ariditas nisi uacuitas
 ergo stipula dñi hic eē auaritiæ plena. Nō abs re, nō absq; sensus graui pōdere sic dixit, sciens
 spūs q̄ mūdū arguit, diuitū huius mūdi falsam plenitudinē uerā eē maciem, & ferri cū
 diuorē (ois em̄ caro fœnū) uerā eē ariditatē. Sequit̄. Ex te exhibit cogitās contra dñm
 maliciā, mente p̄tractans p̄uaricationē. Hic familiariter se accōmodat, & loquitur
 ad cor Hierlm, q̄ nō est intractabilis, ut eiusmodi spinæ fuerūt uel sunt, q̄ nō repellit argē
 tem, nec in peccatis assumit excusationem, & insinuat illi, unde uel in quo sit inuā circa illā
 seueritas dei, p̄mittēs illā tribulari, siue ab Assyrijs, siue à Chaldejs, siue à gbulcūq; hostibus
 & inimicis dei. Ex te (inquit) exhibit cogitās cōtra dñm maliciā, mēte p̄tractās p̄uaricationem
 nō unus quilibet hō tantū, sed multitudo hoīm p̄uaricatorū, sicut quodā loco habemus in
 scriptū. In dieb⁹ illis exierūt ex Isrl̄ uiri iniqui, & suaserūt ml̄tis dicētes: Eam⁹ et dispōnam⁹
 testamētū cū gētib⁹ q̄ circa nos sunt, q̄a ex q̄ recessim⁹ ab eis, inuenerūt nos multa mala, et
 bonus uisus ē sermo in oculis eorū, et c. Hoc fuit initiū dolorū, sed in omni tribulatiōe q̄ accidit gētib⁹
 scripta sunt, putemustaliter accidisse initiū dolorū, sed in omni tribulatiōe q̄ accidit gētib⁹
 siue eccl̄iæ dei, palā cōprobari p̄t hoc fuisse initiū, q̄ ex ea exiuit cogitās cōtra dñm maliciā
 mente p̄tractās p̄uaricationē. Ecce prima tribulatio, q̄ in Aegypto extrema et milien
 uitate seruiuerūt. Nōne p̄cesserat eiusmodi causa? Nōne ex te d̄ Iacob siue Israhel exierūt
 mica fraternitas, p̄uaricās, et trāsgrediēs ius morale, ius naturale, et cogitās cōtra dñm ma
 licia, mēte p̄tractās quatinus nō fieret qd̄ dñs decreuerat, qd̄ dñs significauerat, id est
 tri suo Ioseph nihil prodesse somnia sua? Similiter de omni tribulatiōe, qua domus Israhel
 sue domus Israhel tribulata est, extunc usq; ad Christi aduentū sentiendum est, quatinus
 latior

Spinæ se inuicem complectentes q̄ sunt

Mat. 14.

Psal. 68

Dan. 1.

1. Mach. 1.
2. Mach. 4.

Ariditas in diuitiis.

1. Mach. 1.

Tribulatione præcedit malicia cogitationum contra dominum

Gene. 37.

lationis hoc fuit initiū, quod inde exiuit cogitās cōtra dominū maliciā, mente ptractans p̄
 uaricationē. De singulis certa possemus proferre testimonia, nisi uitandā esset nimia, quæ
 fastidium solet parere, prolixitas. De tribulatione, qua tribulata est Hierlm, siue Iuda circa
 prophetiæ huius tēpora. i. de eo qđ primo rex Assyriorū superundauit, et deinde Hierusa
 lem obsedit, et deinde rex Babylonis ciuitatē obsedit, et Iudā captiuauit, non pretereundū
 qualiter ut sic eueniret, exierit ex ea cogitās, cōtra dñm maliciā, mente ptractās p̄uaricatio
 nē. Nōne fuit hoc exire de gēte, uel radice sancta, qđ reges Iuda susceperūt, et in tēplo dñi
 coluerūt Baal, et qđ post mortē Ioiadæ pontificis ingressi sunt principes Iuda et adoraue
 rūt regē Ioas, et ille delinitus obsequijs eorū, acquieuit eis. Et dereliquerūt (ait) templū dñi
 dei patrū suorū, seruierūtq; lucis et sculptilibus, et facta ē ira cōtra Iudā et Hierlm, propter
 hoc peccatū. Nā et Zachariā filiū Ioiadæ sacerdotis interfecerūt, et non est recordatus rex
 Ioas misericordie quā fecerat Ioiada pater illius secū, sed interfecit filiū eius. Post hęc Amasias
 allatos deos filiorū. Seyr statuēs sibi deos, et adorās eos, pphete dicēte sibi: cur adoras illos?
 nū inq; cōsiliarius regis es? Quiesce ne interficiā te. Post hūc Ofias, qđ dū sacerdotale usur
 pat officiū, lepra in frōte percussus ē, et post hūc Ioathan, et post hūc Achab qđ ambulauit in
 uijs regū Israhel, insup & statuas infudit Baalim. Post hūc Ezechias, quo regnate uenerūt
 Assyrii in Iudā, & ciuitatē obsederūt, exiuitq; ad eos Rasfases fill' Esaiæ pphetæ, ut He
 brai uolūt, de illo dictū existimātes, exhibit cogitās cōtra dñm maliciā, mēte ptractās p̄ua
 ricationē. Sed exile uidet, hoc sentire de uno, de qđ manifeste nō est ex scripturis cōprobatū
 cū nota sit malicia siue p̄uaricatio regū uel principū ferē cunctorū, qđ preter Dauid, et hūc
 Ezechia & Iosia oēs peccauerūt. Igitur ad cor Hierlm loquitur & cōscientiā eius cōuenit,
 ne nesciat uel nō impudet sibi causam tribulatiōis, quæ cūq; sup eā cōsurrexit, ut tūc qñ sup
 eā inundauerūt Assyrii, sed protinus adiūgit cōsolator et dicit. **Hęc dicit dñs: Si per
 feci fuerint, & ita plures sic quoq; attondētur & p̄transibit.** **Dictū utiq; de Assyrijs**
& de rege eorū. Sennacherib qđ futurū esset, & ita factū est, qđ facile crines forpice succidū
tur, tā facile nocte una succidēte angelo dñi, succisa sunt Assyriorū cētū octoginta quinq;
milīa, & Sennacherib mane furgēs tāta multitudine prostrata, uelut attōsus & abrafus egres
sus ē & abijt recepto sicut egerat, qđ p̄mittente iusto iudice deo, Iudā ipse raserat. i. ascēderat
super oēs ciuitates Iuda munitas, & ceperat eas. Hinc illud erat dictū cōtra Achab. In die
illa radet dñs nouacula cōducta in his qđ trans flumen sunt in rege Assyriorū, caput & pilos
pedū & barbā uniuersam. Quādiu stetit Hierlm & tēplū quātacūq; uastauerint in circuitu
Assyrii, uelut qđā rasura fuit, ubi autē ipa ciuitas exusta & tēplū succēssū fuit Chaldaico igni
plus qđ rasura fuit, ut cōgrue per Ezechielem ita p̄dicta sint sub nomine Oolibæ meretrici
sis. Nasum tuū & aures p̄cident, & qui remanserint gladio cōcident. Quid autē sibi uult
qđ ita p̄miserit, si perfecti fuerint, & ita plures, & tūc demū subiūxit, sic quoq; attondētur,
& p̄transibit. Quæ est illa perfectio quæ Assyrijs cæteris uel hoibus, & si adesse potuit,
prodesse nō potuit? Potest quidē sic intelligi, ac si diceret, etiā si p̄fecte robusti uel in robo
re p̄fecti fuerint Assyrii, & fortitudo eorū cunctarū gentiū nūero aucta fuerit. Verūtāmē
quoniā ita dixerat ad Hierlm: Ex te exhibit cogitās cōtra dñm maliciā, mēte ptractans p̄ua
ricationē, per qđ magna imperfectio iustitiæ suæ demonstratur ipsi Hierlm, nō absurde in
telligimus, in eo quod ait, si p̄fecti fuerint, quādā Assyriorū putatiuæ iustitiæ p̄fectionem.
Quod nimis dictū, siue nouū uideatur, scire debemus qđ Assyrii siue cæteri gētes Iudæis
inuidentes bonū deū, & legē sanctā se habere dicētib; q̄ties aliquā ex ipsis audiebāt mali
tā multū hostiliter insultabant, seq; in cōparationē illorū magnifice iustificabant, insuper
deū ipsorū blasphemabāt. Hinc est qđ apud Esaiā legimus. Dominatores eius, subauditur
Hierusalē, siue populi mei inique agūt dicit dñs, & iugiter nomē meū blasphematur in gē
tibus. Et ad Dauid cū dixisset, peccauit dño, qđ peccauerat in Vriā atheum, dixit Nathan.
Dñs quoq; transulit peccatū tuū, nō morieris. Verūtān blasphemare fecisti inimicos dñi
propter uerbū hoc &c. Hęc iccirco dicimus ut liquido cōstet ecclesiā dei, tunc ita ut nunc
spectaculū fuisse hoibus seculi, gētesq; semp suā impietatē, clausis imō cæcis, cultorum autē
dei p̄uaricationes, patētibus uidisse oculis. Nōne hodiēq; uidemus qđ si quelibet sanctæ
professionis p̄sona, de p̄uaricationis cuiuspiā crimine distametur, statim à secularibus, nō

4. Reg. 27.
2. Para. 24

2. Para. 25.
2. Para. 26

4. Reg. 18.

4. Reg. 19.

Esai. 7.

Ezechi. 23.

Qualis p̄fectio Assyriorum.

Esai. 52.

2. Reg. 27.

Qualis iustitia gentiliū.

4. Reg. 19.

Duplex tribulatio reprobis. Psal. 83.

Ecci. 42.

Heb. 11.

Duplex afflictio.

4. Reg. 19.

illi tñ psonæ, sed toti professioni derogat, nō tñ uolūt, ut si q̄libet ex eorū cōiugibus in adterio deprehenditur, dicamus nos tales esse alias oēs, qualis illa una cōiunctur. Sed ad rē redeamus. Ex te quidē (ait dñs) exhibit, & iā dudū exire cōsueuit cogitās cōtra dñm malitiā, mente ptra hians prauaricationē, & rāta diffamabitur malicia tanta p̄ se p̄ prauaricationē declamabitur, ut etiā dicāt, nūq̄ sic auditū uel uisum fuisse inter gētes, & ut Sodoma q̄q̄ & Gomorrha putētur fuisse iustiores. ¶ Videbūt Assyrīi iusti, cōparatōe tui, ut sunt uel nō sunt professi, & in domo eius sub lege eius educati, parentibus honorē deferēdo, non occidendo, nō mēchando, nō furtū faciendo, nō loquēdo contra proximū falsum testimoniū, & multa faciēdo quæ apud fideles illius iustitiæ, quæ ex deo ē uera, insignia sunt. S. colige dicit dñs, q̄a etiā si fuerint Assyrīorū aliqui, secundū hęc opa perfecti, & ita fuerint ex cōtra non pauci sed plures perfecti, sic quoq̄ attondētur, id est, simul una nocte p̄cutientur, & percussis centū octoginta quinq̄ milibus, pertransibit Sennacherib tonsus & abrasus, p̄transibit (inquit) à filijs suis in domo dei sui interfectus, quod utiq̄ pertransire est, ita ut nō inueniatur locus eius. ¶ Nec uero sola morte corporis detonsi morientur, sed et duplici contumatione, i. corporis simul & anime morte morientur, quantū uis perfecti, quantū uis iustitiam in cōparatione sanctorū, qui peccatores mei sunt. Quare? uidelicet, quia passus nō inuenit sibi domū, & turtur nidū, ubi reponat pullos suos, i. neq̄ cor corū multa sapienter cogitando subditū est deo, neq̄ caro illorū bona quælibet operādo mercedem ex deo sperant in futuro, sed sibi met uanitatē congregat in presenti seculo. Propterea sicut à sapiente dictum est, melior est iniquitas uiri, q̄ benefaciens mulier, et iuxta sensum q̄ in hoc dicto later, malo to melius, multo utilius est cū paucis operibus habere fidem, q̄ multa facere opera, & non habere fidē. Nā de fide scriptū est, qd sine illa impossibile est placere deo, de operibus autē quāuis et ipsa necessaria sint, nusquā scriptū est, qd sine illis impossibile sit placere deo. Sequitur. L. Afflixit te, & non affligat te ultra. ¶ Ac si dicat: Te o Hierlm ex qua exiit cogitatio contra dñm malitiā, mente ptractans prauaricationē, impunitatē nō dimisi, sed afflixit, & sicut supra dictū est, nō consurget duplex tribulatio, ita nūc dico, nō affligam te ultra, afflixit te in presenti uita, non affligat te in futura. Magna in hoc est inter te & gentes, quæ uel ne deo sunt, afflictionis distantia, qd & multi ex eis affligūt in presenti seculo, oēs autē affligēt in futuro, & ibi nō tēporalis, sed æterna erit afflictio. Quid ualet qd nōnulli ex eis receperūt bona in uita sua, & usq̄ ad finē uitę presentis liceret eis explere uoluptates suas. Tunc cruciābūt, qñ tu cōsolaberis, qui similiter mala recepisti in uita tua. Sic absq̄ omni scrupulo recte intelligitur dictū, afflixit te et nō affligat te ultra, ac si diceret, afflixit te in presenti, & nō affligat te in futura uita. Sed adhuc parū ē cōsolationis in hoc dicto, propter firmitatem illorū, q̄ adhuc imperfecti, & adhuc nutriendi sunt, & si hęc ipsa uita plena afflictio cōtinua sit, cito deficiūt, & propē in desperationē cadūt. Subiūgit ergo & supplet qd minus erat dictū in utroq̄ et superiori & in presenti loco, ubi dixerat, nō cōsurget duplex tribulatio, & ubi dicit, afflixit te & nō affligat te ultra. Quid subiūgit, & quō qd deerat supplet cōsolator? L. Et nūc conteram uirgā eius de dorso tuo, & uincula dirumpam. ¶ Et nūc inqt. i. etiā in presenti priusquā uita istā finias, finiet tribulatio ista, ut uiuens in corpore uisionē de inimico Sennacherib uideas, q̄a ponā circulū in naribus eius, et frenum in labijs eius, & reducā eū in uia p̄ quā uenit, & amplius nō reuertet huc. Notandū qd uerba ista cōterā uirgā eius de dorso tuo, & uincula dirumpā, ita solutionē siue liberationē ciuitatis Hierusalē sonāt, ut pariter irā ingētē, sup hostē proprijs & ualde cōgruis uocibus significet. Nō em̄ cōtentus fuit dicere, uirgā confringā, & uincula soluā, sed uirgā (inqt) conterā & uincula dirumpam. Maioris namq̄ indignationis est pedibus cōterere, q̄ manibus cōfringere, maioris itidē aduersionis repente uinculū dirumpere, q̄ paulatim uel aliqua mora dirumpere. Ipse ergo modus locutiōis magnitudinē indicat indignationis, in eos, q̄ potestatem p̄missa in seruos dei pro arbitrio uel ratione archani iudicij pascūtur eorū supplicijs, & iniquitāte audēt cōtra deū gloriari, ut ille Assur siue Sennacherib in fortitudine, ingens, manus me feci, & i sapientiā mea intellexi, & cætera huiusmodi. Quid igitur per hęc dicta cōsolatus est, nisi ut dū audis illud supra dictū ex ore arguentis, qd cogitatis cōtra dominū, quod con-

quod consummationē ipse faciet, nō confurget duplex tribulatio, iā scias cōclamare illi & dicere, imō cōfurget duplex cōsolatio. ¶ Et reuera sicut uerū erat & est, qđ super nullū ele-
 Et orū dei, cōfurget duplex tribulatio, ita de multis uerū erat dicere, qđ cōfurget duplex cō-
 solatio, qualiū notissimus nobis est beatus Iob, cuius nouissimis post tēptationē benedixit
 dñs, magis qđ principio eius, et addidit ad oīa, que erāt illius, duplicia, in p̄senti uita, sine du-
 bio recepturo multo plura, multoq; meliora in futura uita. Verūtū qđ eiusmodi sūt ip̄i in ta-
 libus cōsolari reuēnt, et si huiusmodi cōsolatiōes affluūt, cor apponere nolūt, ut ille qđ dice-
 bat, cū diues esset & potēs, & gloriosus in terra: Renuit cōsolari anima mea. Et qm̄ si aliq; p̄-
 freret, ubi uel in q̄ reuēnt cōsolari, & in quo consentit cōsolari anima mea, imō (inqt) res
 trāstoriae pro cōsolatione mihi sunt, sed memor fui dei, & delectatus sum. De rege illius
 tēporis Ezechia nō p̄tereundū, qđ recte pro cōsolatiōe duplici recipere debuit illud, qđ ad
 eū dictū est a dño p̄ Esaiā prophetā: Audiui orationē tuā, & uidi lachrymā tuā. Ecce ego
 adiciā sup̄ dies tuos quindecim annos, et de manu regis eruā te, & ciuitatē istā, & p̄tegā te:
 Nā p̄ter illā cōmunē cōsolationē, quā illi cū omnibus electis in futuro reposita erat seculo,
 magna in p̄senti fuit ista qđq; cōsolatio, qđ adiecit dñs sup̄ dies eius quindecim annos, qđ uerū
 p̄ hoc factū ē illi, ut locū uel nomē haberet in libro generatiōis Iesu Ch̄ri filij David. Non
 dū em̄ filiū habuerat, & ad hoc reseruatus ē, ut generaret, et sicut dictū ē in serie generatiōis
 Ch̄ri, p̄ eū patribus resideret. ¶ Ecōtra nōnullos fuisse uel eē ip̄ioꝝ pessimos, sup̄ q̄s merito
 cōsurgeret duplex tribulatio, iā supra dictū est, & hic Sennacherib, p̄ exēplo sufficere p̄t, in
 quē cōtinuo cōuersus sermo p̄pheticus taliter inuehitur, durus utiq; duplicis tribulatiōis
 nūcius. **L. Et p̄cipiet cōtra te dñs, nō seminabitur ex nomine tuo amplius, de do-
 mo dei tui disperdā sculptile & cōflatile, ponam sepulchrū tuū, quia inhonoratus
 es.** Quid em̄, uel cui p̄cipiet dñs cōtra te, nisi angelo percutienti, ut egressus pcutiat in tē-
 castris tuis nocte una centū octoginta quinq; milia, & deinde temetipsum adorantē in tē-
 plo deū tuū Nesrath, pcutiat gladio filij tui, Adramalech, & Sarasar, sicq; fiat qđ dicitur:
 nō seminabitur ex noie tuo amplius: De illa tribulatione, quā magna tibi fuit in p̄senti se-
 culo, translatus es, ut tribuleris in alio seculo, sepultus in inferno. ¶ Vnde & hic dictū est:
 ponā sepulchrū tuū, qđ inhonoratus es. Quod deus ponit, stat immobiliter, mutari uel re-
 moueri nō potest. Ponit aut̄ sepulchrū tuū, subauditur in inferno, ubi non solū ille diues de
 Euāgelio possidet sepulchrū, sed etiā oēs qđ similes eius sunt uel fuerūt, & maxie tu Assur,
 de qđ apud Ezechielē scriptū ē. Ibi Assur & ois multitudo eius in circuitu illius, sepulchra
 eius, & oēs interfecti, & qđ ceciderunt gladio, quorum data sunt sepulchra in nouissimis la-
 ei, & facta est multitudo eius per gyrū sepulchri eius, uniuersi interfecti cadentesq; gladio,
 qui dederāt quondā formidinē in terra uidentū. Quā ob causam ponā illic sepulchrū tuū
 um: Quia inhonoratus es. Inhonoratus. i. supbus. Supbia nāq; inhonoratio ē, quātū qđq;
 superbus, tñ est inhonoratus. Vnde idē dñs cū dixisset ad Edom, contēptibilis tu es ualde,
 statim causam hāc subiūxit: Superbia cordis tui extulit te. Igitur iste ex illis ē, sup̄ q̄s merito
 cōsurxit duplex tribulatio, sicut ecōtra Ezechias ex illis, q̄s (ut supra diximus) duplex est
 cōsolatio. ¶ Quod interpositū ē, de domo dei tui disperdā sculptile & cōflatile, deuastatiō
 nē denūciat subsequituram totius Niniue a Chaldæis subuertendæ. Vbi em̄ nō parcur
 sculptilibus & cōflatilibus. i. deoꝝ simulachris, q̄lia uerebātur & colebāt tā Chaldei qđ Al-
 siri, qualis ē casus domoꝝ cōmuniū, uel fori, totiusq; ciuitatis: Vastata ē Niniue, dicitur
 est hic idē postmodū insultabū dus, et ego, dicit dñs exercitū, reuelabo pudēda tua in facie
 tuā, & ostēdā gētib; nuditatē tuā. Quā eius nuditatē, iā hic breuiter p̄signat, dū iudiciū intē-
 dit magnæ illius superbiæ, de domo (inqt) dei tui disperdā sculptile & cōflatile, ubi cōstat
 hoibus nō esse parcendū, dum hostes nec ipsi parcūt reuerētia deorū, clamādo mutua cō-
 hortatiōe: diripite aurū, diripite argentū. Et recte insultat superbiæ, quā tāta fuit, ut super-
 biæ diaboli passim assimiletur in sanctis ac p̄pheticis scripturis. Sane ip̄a quidē ciuitas Ni-
 niue mundus, rex aut̄ eius diabolus in prophetis intelligitur, propter altitudinem magnifici
 cordis, & oculoꝝ eius, exēpli grā, ut apud Ezechielē dñs loquit: Ecce Assur quasi cedrus
 in Libano, pulcher ramis, & frondibus nemorosus, excelsusq; altitudine. Cedri nō fuerūt
 q̄tiores illo in paradiso dei, omne lignum paradisi dei nō est assimilātū illi & c. ¶ Vnde aut̄

Duplex cōsolatio electis.
 Iob. 42.
 P̄sal. 76.
 Ibidem. Ezechias.
 Esai. 38.
 Sennacherib
 4. Reg. 19.
 Sepulchrū in inferno.
 Luc. 16.
 Ezech. 32.
 Inhonoratus idē supbus. Abdia. 1.
 Deuastatiō Niniue.
 Infra. 3.
 Ezech. 31.

d 3 hoc me

Cur Assur p
diabolo poni
tur,

Psal. 135

hoc memoriale Assur meruit, ut nomē eius ita frequentetur in ratiōe uel iudicio dānatiōis
diaboli: Videlicet ex eo qđ inter cetera suā tyrānidis molimina p̄sumptuosa, qbus gēna
afflixit, adfecit & illud, ut delere conaret Hierlm, ubi repositū erat uerbū promissiois, & d
mū Dauid, unde oportebat Christū nasci, secundū promissioē & iuramētū dñi ad ip̄m
Dauid. Proinde de angustijs Iudæ & latius sermone extēdere cupimus, & sic deinceps pro
phetiā p̄sequi, ut ea potius attēdamus, quos similitudinem siue typū fuisse non dubitā
omnibus, quæ pro Iuda & Hierusalem contra Niniuen propheta uaticinatur,
¶ In Naum libri primi finis.

RUPERI ABBATIS
TVITIENSIS IN NAVM PROPHE TAM
COMMENTARIORVM LIBER SECVNDVS.

Num. 27

Ostes uos sentiant Madianitæ, ait dominus ad Moſen, & percutite eos, quia
& ipsi hostiliter egerunt contra uos, & decipere inſidijs per idoli Phog &
Cozbi filiā ducis Madian ſororem ſuā. Nunquid quia de ſolis Madianitibus
ſcriptū eſt, quod cōtra eos dominus locutus ſit, & taliter præcepit, de ſolis
Madianitis putandū eſt, quod iure ſeruos domini, ut erat Moſes, hoſtes ſer-

Num. 31

Luc. 22

titire debuerunt: Imō & de cunctis gentibus, quæcūq; ut Madian hoſtiliter egerunt contra
Iſrahel, hoc indubitātē ſciendū eſt, qđ eis & Moſen & cunctos Moſi ſpiritu tubentes, hoſ-
tes eſſe uoluerit, & eiufmodi ultione optare de illis, quā ipſe imperans Moſi ulciſcere per-
us (ait) filios Iſrahel de Madianitis, & ſic colligeris ad populū tuū. Quā ob cauſam? Nō
oēs ſancti ſiue p̄fecti, q nō aliū, q illū habet ſpiritu, quē & illi habebāt, iubētur cū Petro
cōdere gladiū in uaginā: Quā igitur ob cauſam ita iuſſi tūc gladij ſæuiebāt, aut ſæuere debe-
bant? Nimirū propter Chriſtū eundē tūc ſæuire debebāt, propter quē nūc ſæuiebant in
Chriſti hoſtibus, inermē debemus habere patientiā. Tūc em̄ in periculo erat res, qā poſſibile
erat deleri gentē illā, de q Chriſtus expectabat natiurus, niſi modis oibus deſenderet cōtra
tes, qbus diabolus ad auferēdā ſpem mundi, q Chriſtus eſt, p̄tinaciter utebat. Nunc autē res
dē in tuto eſt, quia Chriſtus natus eſt, & ſi tota generatiōis rectorū arbor bona corporatē
ſuccidat, nullū ſalutis hoim detrimētū eſt, qā totus arboris bonæ fructus tā in cœliſtis
ptus eſt. Hæc iccirco dicta, & ſæpius dicēda, ſemp̄q; memoriter tenenda ſunt, quatinus
ſtiſſima cognoscat melius ſanctorū hoſtilis uehementia, q & quoad poterāt cū auxilio dei
hoſtibus ſuis, hoſtibus dei, gētibus impijs, uindictā & à deo quærebāt, & manu exerceret
& habita ſiue aſpecta ultione adhuc hoſtiliter inſultabāt, ut iſte q cōtra Aſſur, imō cōtra
nē hoim hoſtiliter (ut ſupra dictū eſt) agentē, tā lætā cōtexit prophetiā, ut quodāmodo in
umphaſe p̄ſultare uideat cātilenā, ita proſequēs. *L. Ecce ſuper montes pedes euangeliſ-
zantis & annunciantis pacē. Celebra Iuda feſtiuitates tuas, & redde uota tua, qđ
non adijciat ultra, ut pertranſeat in te Belial, uniuerſus interijt. Aſcendit qui dicit
pergat in facie tua, cuſtodiens obſidionē. Contēplare uia, conſozra libros, & obſer-
uirtutē valde, qm̄ ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iacob, ſic reddet ſuperbiæ Iſrahel
qz vaſtatores diſſipauerūt eos, & propagines eoz corruperūt. Hæc, & cetera q
quint uſq; in finē, magnū gaudiū, magnū & triumphale reſonāt tripudiū, & totius terræ
cauſa hæc eſt, qm̄ ſicut reddidit (inquit) dñs ſuperbiæ in Iacob, ſic reddet ſuperbiæ in Iſrahel.*

CAP. II.

Jacob &
Iſrahel.

Nō ergo parua res eſt, q sub uerbis iſtis latet, ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iacob, qm̄
uſ cōſolationis uel gaudiū cauſa ſiue materia in iſtis poſita eſt. ¶ Quid igitur eſt, uel quid
ſum habet, quoniā ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iacob, ſic reddet ſuperbiæ in Iſrahel? Uel
nanq; & idē fuit pater Iacob, qui & Iſrahel, unus & idē populus Iacob, qui & Iſrahel. Sicut
dē ita dixiſſet, quoniā ſicut reddidit dñs ſuperbiæ in Iudā, ſic reddet ſuperbiæ in Iſrahel.
ſus iſte abſq; impedimēto uel ſcrupulo ſeſe accōmodaret, qđ ſicut ultus eſt dñs Iudā & Iſrahel
uſalē de rege Sennacherib, & exercitu eius, ſic ulciſcetur decē tribus, q appellabūt uos